

Голові Разової спеціалізованої вченої ради PhD 8083

Запорізького національного університету,
доктору юридичних наук, професору,
завідувачу кафедри
конституційного та адміністративного права
Запорізького національного університету
Колпакову В.К.

РЕЦЕНЗІЯ

доктора юридичних наук, доцента

**Шарої Анни Анатоліївни на дисертаційну роботу
Франковської Світлани Андріївни на тему: «Фінансовий моніторинг
політично значущих осіб як інструмент протидії корупції: правовий
аспект», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі
знань 08 Право, за спеціальністю 081 Право**

Актуальність теми дисертаційного дослідження та її зв'язок із науковими програмами, планами, темами. Реформаційні процеси, безпосередньо пов'язані із реалізацією євроінтеграційних та північноатлантичних прагнень України, нерозривно пов'язані із виконанням зобов'язань останньої перед європейською та світовою спільнотою, одним із яких є впровадження фінансового моніторингу політично значущих осіб як різновиду фінансового моніторингу, зорієнтованого на унеможливлення формування підстав для використання особами із спеціальним правовим статусом, «значним політичним впливом» свого становища для «інтеграції» у протиправне середовище, використання його для задоволення своїх приватних інтересів та суттєвого негативного впливу на суспільні процеси, для формування та урізноманітнення проявів «корозії» політичної влади, що набуває особливого значення в умовах зростання та урізноманітнення глобальних безпекових загроз. Останнє актуалізує потребу унормування та ефективного використання «фільтрів» для унеможливлення використання особами із «суттєвим політичним впливом» свого особливого правового становища для фінансування процесів, які негативно впливають, загострюють вищезазначені безпекові загрози, розширюють сферу їх

зовнішнього прояву та збільшують кількісні параметри їх виміру. Одним із дієвих інструментів унеможливлення протиправного використання вищезазначеними особами – політично значущими особами – свого особливого правового статусу в умовах сучасних безпекових викликів є фінансовий моніторинг, ресурс якого досить ефективно вже використовується як інструмент протидії корупції у всіх її проявах впродовж тривалого часу у зарубіжних країнах, а в умовах актуалізації зобов'язань України стосовно інтеграції у європейський та світовий простір, частиною якого є «антилегалізаційний простір», питання імплементації позитивних зарубіжних практик задля формування вітчизняного аналогу, ґрунтовного дослідження унікальності ресурсу відповідного різновиду фінансового моніторингу, формування «якісного» нормативного підґрунтя задля його ефективного використання, набуває особливого значення, що підтверджує актуальність та своєчасність дослідження Франковської С.А.

Актуальність тематики дисертаційного дослідження Франковської С.А. підтверджується також і тим, що її виконання узгоджується із планом наукових досліджень та розробок, які виконуються у Запорізькому національному університеті за рахунок коштів державного бюджету у 2023-2025 роках «Організаційно-правові механізми забезпечення відбудови повоєнної України в умовах інтеграції до Європейського Союзу» (номердержавної реєстрації: 0123U001864), й корелюються із Пріоритетними напрямками фундаментальних та прикладних наукових досліджень у галузі права, визначених Стратегією розвитку Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки, затвердженою Постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26.03.2021 № 12-21 (зокрема, 1.2.2, 1.2.9, 1.9.4, 1.11.5, 1.12.6, 1.15.13, 1.16.7, 4.15). Також варто зазначити, що дисертаційне дослідження Франковської С.А. узгоджується із положеннями низки державних стратегічних та програмних документів, серед яких: Стратегія реформування державного управління України на 2022-2025 роки, схваленої розпорядженням КМУ № 831-р від 21.07.2021 року,

Стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затвердженої постановою КМУ від 05.08.2020 р. № 695, План дій Ради Європи для України на 2023–2026 роки «Стійкість, відновлення та відбудова» (СМ(2022) 187 від 29.11.2022 року), а також Програма стратегічного розвитку Державної служби фінансового моніторингу України на період до 2024 року, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 17.01.2022 року № 16, План заходів, спрямованих на запобігання виникненню та/або зменшення негативних наслідків ризиків, виявлених за результатами третьої національної оцінки ризиків у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, на період до 2026 року, затвердженого розпорядженням КМУ від 27 грудня 2023 р. № 1207-р. Не менш важливим є уточнення, що робота також узгоджується із положеннями Стратегії MONEYVAL щодо протидії відмиванню коштів, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення на 2023-2027 р.р. (Варшава, 25 квітня 2023 року).

Проаналізувавши основний зміст роботи, варто відмітити, що дисертаційна робота Франковської С.А. присвячена комплексному правовому аналізу фінансового моніторингу політично значущих осіб як інструменту протидії корупції, із акцентом уваги на як на загально-теоретичну характеристику його ресурсу, так і практичні питання застосування, як вітчизняний досвід унормування, так й позитивні зарубіжні практики нормотворчості та правозастосування, із формулюванням пропозицій щодо основних напрямків вдосконалення практики використання відповідного різновиду фінансового інструменту у розрізі трьох «базових» блоків, що підтверджує актуальність обраного тематичного напрямку і результатів досліджень Франковської С.А. як для правової науки, нормопроектної, нормотворчої діяльності, так і для правозастосування у аспекті формування нового наукового базису для сучасного релевантного

вимогам часу, запитам українського суспільства та «базовим» векторам вітчизняного державотворення «антилегалізаційного» законодавства та практики його застосування у частині максимально ефективного використання відповідного інструментарію протидії корупції.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.

Рецензування дисертаційного дослідження Франковської С.А. дозволило зробити висновок про те, що воно є чітко структурованим, логічним, таким, що ґрунтується на результатах ретельного аналізу значної кількості актів законодавства (національного, зарубіжного, міжнародного, актів ЄС тощо), робіт представників різних наукових напрямків, в т.ч. й галузевих напрямків правової науки, довідникових, енциклопедичних джерел. Дисертація Франковської С.А. є комплексним дослідженням, що визначається наявним послідовним авторським підходом до висвітлення його об'єкту, предмету, формулювання та реалізації мети і завдань. Структура роботи у повному обсязі відповідає сформульованим меті і завданням, дозволяє у логічній послідовності розглянути всі питання, визначені дисертанткою, а також виокремити проблемні питання та з'ясувати авторську позицію щодо їх вирішення.

Глибина та достовірність результатів дисертаційної роботи забезпечується завдяки опрацюванню значного обсягу різноманітних джерел (нормативно-правових, наукових, навчальних, публіцистичних тощо), а також завдяки вмілому використанню дисертанткою різноманітних методів наукового пізнання. Франковська С.А. використала в якості теоретико-методологічної основи дослідження як загальні, так і спеціальні методи наукового пошуку, що у сукупності надало їй можливість дослідити правовий вимір ресурсу фінансового моніторингу політично значущих осіб як інструмент протидії корпії системно, у динаміці.

Запропоновані дисертанткою висновки, рекомендації сформульовані, із урахуванням базових положень вітчизняної правової науки, в т.ч. останніх

досягнень галузевих правових наук, результатів вітчизняної законотворчості та правозастосування, а також тематичної нормотворчості зарубіжних країн, ЄС. Дисертанткою здійснено апробацію основних концептуальних положень дослідження, що призвело до належного ступеня наукової обґрунтованості та практичної цінності результатів виконаного дослідження. Вдалий вибір дисертанткою методів наукового дослідження, ґрунтовна робота із джерельною базою, своєчасна апробація результатів дослідження дозволили їй успішно вирішити поставлені завдання.

Достовірність одержаних Франковською С.А. результатів дисертаційного дослідження підтверджується не тільки їх суто науковою значимістю, як певною системою здобутих дисертанткою нових знань, що усувають деякі прогалини у правовій науці, але й їх практичною затребуваністю на сучасному етапі вітчизняного державотворення та правотворення, зокрема для вдосконалення чинного вітчизняного законодавства в тій його частині, що фіксує засади використання фінансового моніторингу політично значущих осіб як інструменту протидії корупції, забезпечення релевантності його положень європейським та міжнародно-правовим аналогам. Запропонована авторкою робота є результатом її власних напрацювань, вдалою спробою ґрунтованого аналізу правового виміру фінансового моніторингу політично значущих осіб як інструменту протидії корупції та визначення основних напрямків для вдосконалення використання його ресурсу.

Основні положення та висновки дослідження, які сформульовані у дисертації, відображено у 9 наукових публікаціях, з них три наукові статті у журналах та наукових фахових виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук категорії «Б», а також 6 тез доповідей у науково-практичних конференціях різного рівня.

Аналіз дисертаційного дослідження та наукових публікацій Франковської С.А. дає підстави стверджувати про встановлення факту належної обґрунтованості результатів дисертації в галузі права як для

теоретичного, так і практичного застосування в межах досягнутих авторкою мети та завдань, що є свідченням його високого наукового рівня, що підтверджується, в тому числі й відповідністю обсягу наукових публікацій вимога, передбаченим чинним законодавством України.

Оцінка змісту дисертації, новизни наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукова новизна результатів дослідження полягає в тому, що дисертаційна робота є одним з перших в Україні комплексним дослідженням, яке присвячено правовому аспекту фінансового моніторингу політично значущих осіб як інструменту протидії корупції.

Авторкою в межах дисертаційного дослідження у **першому** розділі роботи здійснено комплексний аналіз загально-правових засад фінансового моніторингу політично значущих осіб, із акцентом уваги на особливості його доктринального дослідження, закріплення у законодавстві та характеристики як правової категорії. Це дозволило дисертантці сформулювати висновок про різновекторність, «опосередкованість» та «етапність» дослідження ресурсу відповідного різновиду фінансового моніторингу у правовій науці, а також визначити проблемні питання у помилковому ототожненні його із суміжними правовими поняттями, що не дозволяє усвідомити всю унікальність його ресурсу, задля усунення чого дисертанткою формулюються слушні рекомендації щодо потреби комплексного його дослідження, із урахуванням напрацювань вітчизняних галузевих правових наук та акцентом на пріоритетні напрямки розвитку сучасної правової науки щодо пошуку релевантного європейському та міжнародному аналогу формату розгляду його як ефективного інструменту протидії корупції. Дисертанткою запропоновано авторське визначення фінансового моніторингу політично значущих осіб як правової категорії, виокремлено його ознаки, які й формують його унікальність як різновиду фінансового моніторингу, як інструменту протидії корупції. Законодавство, яке регламентує засади використання ресурсу відповідного фінансового моніторингу, у роботі

цілком логічно пропонується розглядати як систему, із виокремленням у ній в якості елементів – «блоки законодавства» (акти міжнародного права, європейське законодавство, а також національне, із поділом на законодавчий та підзаконний рівні), які пов'язані між собою зв'язками (горизонтальними та вертикальними, внутрішніми та зовнішніми), із єдиною системоутворюючою метою. Саме системний аналіз законодавства й дозволив дисертантці виокремити його проблемні аспекти, а також запропонувати авторські рекомендації щодо їх вирішення.

У **другому** розділі роботи дисертантка аналізує елементи механізму фінансового моніторингу політично значущих осіб, із детальним аналізом ресурсу кожного із елементів – принципів, суб'єктів та процедури. Дисертанткою запропоновано системний аналіз принципів відповідного різновиду фінансового моніторингу, із їх поділом на загальні та спеціальні й обґрунтуванням ролі і значення кожної із запропонованих груп. Акцент уваги зроблено на особливій ролі спеціальних принципів, які й формують унікальність ресурсу відповідного фінансового моніторингу. Саме їх пропонується розглядати в якості унормованого «фундаменту» для фінансового моніторингу політично значущих осіб. У роботі запропоновано системний аналіз суб'єктів фінансового моніторингу політично значущих осіб, із аналізом правового статусу, ролі і значення кожного із них, а також запропоновано авторський погляд на кількарівневність системи відповідних суб'єктів й внутрішній їх поділ у межах кожної системи, із акцентом уваги на особливість нормативно-правового регулювання засад їх функціонування саме як суб'єктів відповідного різновиду фінансового моніторингу. Дисертанткою цілком логічно обґрунтовано «координуючу» роль у відповідній системі Держфінмоніторингу України, який є не тільки інтегруючою «ланкою» в самій системі суб'єктів фінансового моніторингу політично значущих осіб, але й забезпечує «зовнішні» зв'язки відповідної суб'єктами протидії корупції, що й дозволяє ефективно використовувати ресурс фінансового моніторингу політично значущих осіб. Процедурний

аспект фінансового моніторингу політично значущих осіб розглядається у роботі у розрізі обґрунтування існування двох умовно виділених моделей – «жорсткої» для іноземних політично значущих осіб та «базової» - всіх інших. Аналіз їх дозволив дисертантці виокремити проблемні аспекти у послідовності та змісті процедурних дій стосовно різних видів політично значущих осіб та запропонувати конкретні пропозиції щодо можливого вирішення їх шляхом внесення змін та доповнень до актів законодавства.

В **третьому** розділі досліджено зарубіжний досвід нормативно-правового регулювання засад фінансового моніторингу політично значущих осіб, із виокремленням шляхів можливого його запозичення для України, а також основні напрямки вдосконалення фінансового моніторингу політично значущих осіб в Україні у розрізі трьох «базових» боків. У роботі обґрунтовується в умовах реалізації євроінтеграційних та північноатлантичних векторів вітчизняного державотворення та правотворення доцільність виваженого запозичення позитивних законотворчих та правозастосовних зарубіжних практик (із конкретизацією стосовно країни та досвіду), із обов'язковим урахуванням особливостей національної правотворчості та правозастосування, запиту перспектив розвитку України. Дисертанткою заперечується можливість і доцільність тотального запозичення зарубіжного досвіду (однієї, кількох країн), без урахування національних особливостей, запитів та потреб. Основні ж напрямки вдосконалення ресурсу фінансового моніторингу політично значущих осіб як інструменту протидії корупції дисертантка пропонує розглядати, із виокремленням серед них: «наукового», «нормативно-правового» та «освітнянського» та формулюванням авторських пропозицій щодо їх змістовного наповнення та прогнозування очікуваних результатів.

У дисертації міститься й ряд інших положень, висновків та пропозицій, за умови запровадження яких до національного правового простору буде вирішено ряд важливих задач теоретичного та практичного спрямування, що є ознакою цілісності, завершеності та значимості наукової новизни

отриманих результатів дослідження Франковської С.А.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Викладені у дисертації наукові висновки, положення і рекомендації є обґрунтованими, базуються на ретельному аналізі літератури за тематикою дослідження, законодавства, актів міжнародного права та актів ЄС (всього – 191 найменування).

Нормативну основу дисертаційного дослідження формували акти міжнародного права, нормативні акти Європейського Союзу, Конституція України, Закони України, укази Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, акти Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України, Національного банку України, – Держфінмоніторингу України, а також акти інших суб'єктів фінансового моніторингу політично значущих осіб з питань, які відповідають тематиці дослідження, акти законодавства зарубіжних країн.

Джерелами фактичного матеріалу є результати власних досліджень, інформаційні дані щодо практичної діяльності суб'єктів фінансового моніторингу політично значущих осіб, правова публіцистика.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Сформульовані в дисертації наукові положення, висновки і рекомендації є достатньо обґрунтованими, з точки зору логіки та методології наукового дослідження. Їхньому отриманню передувала значна робота з аналізу вітчизняних та зарубіжних нормативно-правових актів, наукових, навчальних та публіцистичних джерел, в яких висвітлюються проблеми фінансового моніторингу політично значущих осіб.

Високий ступінь вірогідності та наукової обґрунтованості результатів виконаного дослідження забезпечено завдяки використанню значного обсягу джерельної бази й вмілому використанню відповідних різноманітних наукових методів. Авторка методологічно правильно підходить до

визначення меж дослідження, визначаючи як межі предмету правового регулювання в цілому, так і виділення в цих межах правового регулювання відносин фінансового моніторингу політично значущих осіб. Крім того, авторка демонструє компетентності вмілого використання історико-правового, логіко-семантичного, спеціально-юридичного, порівняльно-правового методу наукового пізнання, прийомів логічного аналізу і синтезу тощо.

Обґрунтованість і достовірність результатів дисертаційної роботи Франковської С.А. обумовлюється належним і достатньо якісним підбором джерельної бази дослідження. Авторкою проаналізовані десятки нормативно-правових актів і значна кількість наукових джерел. До факторів, що обумовлюють достовірність та обґрунтованість дослідження, необхідно також віднести і досить вдало обрану структуру дисертації, яка відображає логіку викладу змісту дисертації, що дозволило Франковській С.А. сформулювати низку важливих наукових положень, пропозицій, висновків та рекомендацій. Таким чином, запропоновані авторкою задля досягнення поставленої мети завдання виконані на належному методологічному рівні, що є підтвердженням оволодіння Франковською С.А. методологією наукової діяльності.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у тому, що сформульовані у дисертаційній роботі положення, висновки та пропозиції становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес і можуть бути використані у нормотворчій, правозастосовній, освітній та науково-дослідній діяльності.

По-перше, результати дослідження Франковської С.А. можуть бути використані для підготовки пропозицій щодо внесення змін і доповнень до цілої низки чинних нормативно-правових актів, які визначають засади фінансового моніторингу політично значущих осіб, атакою для реалізації сформульованих пропозицій щодо впровадження національної системи

реєстрів таких осіб, в т.ч. і як складового елементу глобального «антилегалізаційного» простору.

По-друге, результати дослідження можуть бути застосовані у правозастосовній діяльності, зокрема у діяльності суб'єктів фінансового моніторингу політично значущих осіб.

По-третє, положення дисертації можуть бути використані в освітньому процесі, при організації проведення тематичних адресних освітніх заходів, підготовки науково-практичного коментаря до «базового» «антилегалізаційного» законодавчого акту, освітніх джерел.

По-четверте, у науково-дослідній сфері положення дисертації можуть слугувати основою для подальших наукових розробок, спрямованих на подолання викликів, усунення прогалин та вироблення єдиних наукових підходів щодо вдосконалення використання ресурсу фінансового моніторингу політично значущих осіб у рамках пріоритетних напрямів фундаментальних та прикладних наукових досліджень у галузі права.

Оцінка структури та завершеності дисертаційного дослідження.

Дисертаційна робота Франковської С.А. на тему «Фінансовий моніторинг політично значущих осіб як інструмент протидії корупції: правовий аспект» має структурований комплексний характер, що відповідає вимогам, викладеним у нормативно-правових актах Кабінету Міністрів України, Міністерства освіти та науки України, зокрема, положенням Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 травня 2024 року № 507) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами і доповненнями від 03 травня 2024 року № 507).

Структура дисертаційного дослідження Франковської С.А. відповідає визначеній меті та поставленим завданням дослідження, робота містить анотацію, вступ, три розділи, що містять вісім підрозділів, висновки, список використаних джерел (191 найменування на 25 сторінках), додатки. Повний обсяг дисертації становить 191 сторінку, з них загальний обсяг тексту – 162 сторінки.

Питання для дискусійного обговорення та недоліки дисертації щодо її змісту та оформлення. Визнаючи високий теоретичний рівень дисертаційного дослідження, його актуальність, важливе практичне значення, варто зазначити, що це водночас не виключає можливості зупинитися на деяких положеннях, які потребують додаткового обґрунтування та уточнення позиції дисертантки.

1. Розділ 2 роботи безпосередньо присвячений аналізу механізму фінансового моніторингу політично значущих осіб та правовій характеристиці його складових. Детально зупиняючись на аналізі елементів відповідного механізму, серед яких дисертантка виокремлює принципи, систему суб'єктів, процедурний елемент із сукупністю різних інструментів, що беззаперечно варто підтримати. Водночас поза увагу дисертантки залишається визначення самого «механізму», що не дозволяє з'ясувати її підхід щодо його розуміння. Це важливо, оскільки від того, яким є розуміння механізму, залежить і погляд на його елементи. Бажано під час публічного захисту уточнити свою позицію стосовно розуміння механізму фінансового моніторингу політично значущих осіб й його кореляцію із авторським поглядом його елементи.

2. У підрозділі 1.1 дисертантка аналізує стан дослідження фінансового моніторингу політично значущих осіб у вітчизняній правовій науці, формулює авторські висновки про особливості відповідного дослідження, однією з яких пропонує вважати «... «етапність» (із активізацією «наукового інтересу» з огляду на появу «нових факторів такої зацікавленості» (наприклад, с. 39, 75, 153). Водночас деталізації потребує авторська позиція

стосовно того, які саме етапи у дослідженні фінансового моніторингу політично значущих осіб у вітчизняній правовій науці варто виділяти і якими можуть бути критерії для такого виділення.

3. Дисертантка, детально досліджуючи генезу формування нормативного визначення «політично значущі особи» у вітчизняному законодавстві, зупиняється на характеристиці унікальності вітчизняної норми-дефініції, в т.ч. й стосовно використання для позначення відповідної категорії осіб словосполучення «політично значущі особи». З огляду на те, що в актах ЄС «базовим» поняттям для позначення відповідної категорії осіб є «політичні діячі», бажано було б детально зупинитися під час публічного захисту на висвітленні авторської позиції дисертантки стосовно доцільності впровадження відповідної «національної понятійної унікальності» й релеватності її європейському аналогу, в т.ч. й стосовно змістовного наповнення, узгодженості із положеннями актів міжнародного права.

Висловлені зауваження та рекомендації суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку рецензованого дисертаційного дослідження, виконаного Франковською С.А., а лише підтверджують його актуальність, практичну значимість, інтерес з боку наукової спільноти та практиків, а отже й може слугувати підґрунтям для подальшої наукової дискусії за темою дослідження.

Опрацювання результатів дисертаційного дослідження дає можливість стверджувати, що дисертація Франковської С.А. є самостійною, завершеною науковою працею, в якій запропоновано авторський погляд на проблематику правового аналізу фінансового моніторингу політично значущих осіб як інструменту протидії корупції, із виокремленням пропозицій щодо вдосконалення використання його ресурсу в умовах пріоритезації векторів вітчизняного державотворення та правотворення.

Висновок. Підсумовуючи викладене, можна констатувати, що дисертаційне дослідження на тему **«Фінансовий моніторинг політично значущих осіб як інструмент протидії корупції: правовий аспект»** є

завершеною науковою працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, запропоновано нове вирішення наукового завдання, що полягає у комплексному аналізі правового аспекту фінансового моніторингу політично значущих осіб як інструменту протидії корупції, із визначенням основних напрямків вдосконалення його ресурсу. Робота відповідає вимогам, які закріплені у Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 травня 2024 року № 507) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами і доповненнями від 03 травня 2024 року № 507), а її авторка – Франковська Світлана Андріївна – на основі публічного захисту заслуговує на присудження їй ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний рецензент:

**доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри конституційного
та адміністративного права
Запорізького національного університету**

А.А. ШАРАЯ